



Synvärlden

Nr 3 2008

Tidskrift för fakta, debatt och utveckling kring synskaderehabilitering



Ledarhund på Vision 2008 i Montreal, sid 14

Folkhögskolekurser svårfyllda , sid 6

SPSM:s inriktning, sid 3

Ges ut i samarbete mellan
Synskadades Riksförbund – SRF,
Föreningen För Synrehabilitering
– FFS och Specialpedagogiska
institutet, Resurscenter syn i
Stockholm och Örebro.

Redaktion:

Jan Wiklund (redaktör)
tel direkt 08-39 92 98
Lena Söderberg (ansv.utg)
tel 010-486 96 63

Postadress:

Nya Synvärlden
SRF, 122 88 Enskede

Fax:

08-39 93 22

e-post:

jan.wiklund@srfriks.org

2008 kommer Nya Synvärlden ut
med fyra nummer

Manusstopp

2 september 2008

Tidningen kommer ut på svart-
skrift, daisy och epost.

Adressändringar och nya prenu-
merationer anmäls till
SRF, Registret, 122 88 Enskede,
tel 08-39 90 00.

OBS! För prenumeranter som vill
ha tidningen till hemadress krävs
uppgift om personnummer.

Skicka gärna ditt bidrag till tid-
ningen på epost. Redaktionen
förbehåller sig rätten att korta ner
och redigera insänt material.
Artiklarna läggs dock oftast in
oredigerat och författaren ansvar-
ar själv för innehållet.

OBS att digitalbilder kräver hög
upplösning.

Redaktionen skickar ett varmt
tack till alla som medverkat med
material i detta nummer!

ISSN 1401-4742

Innehåll

Landet runt	4
Lucentis och copingstrategier i Jönköping	5
Effektivt men jobbigt tömmer folkhögskolekurser	6
Äldre ungdomar hjälper yngre i Gävleborg	8
Rc Syn funderar över hur kompetensen ska höjas	9
På jobbet	10
Det låter som is	10
Synutblickar	12
Letlands Tomteboda går käpplöst.	12
Se med elektronik på Vision 2008.	14
Orientering och förflyttning samt ledarhundar	17
Debatt	21
Varför denna skillnad mellan elever och studenter?	21
Lycka till, SPSM	22



FFS — Föreningen För Synrehabilitering

Ordförande:

Lena Söderberg
tel 010-486 96 63, epost lena.soderberg@arbetsformedlingen.se

Kansli:

c/o Optikerförbundet, Karlbergsvägen 22, 113 27 Stockholm
Kanslist: Gunilla Dagerman
tel 08-612 89 60, fax 08-612 56 90
epost ffs.kansli@telia.com - webbadress www.ffa.se

Kom ihåg att betala in medlemsavgiften!

För att bli medlem gå in på www.ffa.se och länken "bli medlem!".

Fyll i formuläret så kommer en faktura på medlemsavgiften 250:-
Organisationsnummer 85 72 05 – 8199

Ny myndighet – SPSM

Den 1 juli startade en ny statlig myndighet inom skolområdet, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

Myndigheten är en sammanslagning av Specialpedagogiska institutet, Specialskolemyndigheten och SISUS.

Regeringens mål för SPSM

Enligt instruktionen för den nya myndigheten ska SPSM kontinuerligt utveckla råd och stöd i specialpedagogiska frågor. Därigenom ska myndigheten underlätta för huvudmannen att skapa en likvärdig verksamhet samt öka möjligheterna till lärande, delaktighet, tillgänglighet och gemenskap för barn och elever med funktionshinder.

Elever i specialskolan ska erbjudas undervisning av hög kvalitet och med den anpassning och det stöd som krävs utifrån varje elevs förutsättningar och behov. Myndigheten ska även etablera och upprätthålla kontakt med elevens hemkommun.

SPSM ska utifrån ett konstaterat behov öka tillgången på pedagogiskt material för elever med funktionshinder inom det offentliga skolväsendet och motsvarande utbildning med fristående huvudman. Därigenom ska myndigheten öka delaktigheten för

elever med funktionshinder.

Inriktningen på SPSM

I utredarens (= myndighetens generaldirektör Greger Bååth) slutrapport inför bildandet av SPSM framgår att det nationella uppdraget ska genomföras på ett optimalt sätt. Regionernas arbete ska präglas av likvärdighet och med en tydlig koppling till de myndighetsgemensamma uppdrag som formuleras i instruktion och regleringsbrev. Strategisk kompetensförsörjning och utveckling ska ske med hänsyn till hela myndighetens behov. Specialpedagogisk spetskompetens relaterad till identifierade funktionshinderområden bör säkerställas genom myndighetsgemensamma kompetensutvecklingsinsatser som årligen läggs fast i den nationella verksamhetsplanen.

Myndigheten är organiserad i fem regioner innefattande regional specialskola och råd och stöd, en nationell resurs innefattande nationella specialskolor och resurscentra samt en läromedelsenhet. Varje region ska ha ett regionalt likvärdigt generellt uppdrag.

Den organisatoriska kopplingen mellan skola och resurscenter är angelägen för att ett optimalt utnyttjande av den sammantagna kompetensen ska ske. Den nation-

ella resursen ska via ett konsultativt förhållnings- och arbetssätt, vid sidan av sitt nationella driftansvar, på olika sätt bidra till att även stödja kärnverksamheten inom regionerna.

Allt arbete som görs inom SPSM ska ha betydelse för ett barn, en ungdom eller en vuxen med funktionshinder som befinner sig i en utbildningssituation. Det är angeläget att tydliggöra och ena myndigheten kring bilden av myndigheten som den enda statliga verksamhet som har spetskompetens på funktionshinderområdet. Detta ska utgöra basen för myndighetens agerande och även vara utgångspunkt för utvecklandet av en än mer fördjupad kunskap.

Ansvarsfördelningen mellan främst nationella skolor/resurscenter och regionala insatser bör uppmärksammas och närmare preciseras och förtydligas så att dubbelarbete undviks och inga oklara ansvarsförhållanden finns.

Synfrågorna inom SPSM

Vi tror att den nya myndigheten ger goda förutsättningar för stödet till barn, unga och vuxna med synskada. Vi tror att informationen kring stödet kan bli tydligare, att likvärdigheten i landet kan öka och att Resurscenter syn och den återetablerade

specialskolan Ekeskolan tillsammans med ett regionalt stöd kan ge förutsättningar för ett bättre samlat stöd i samverkan med kommuner och landsting.

Organisationen med de nationella skolorna och resurscentren i en särskild enhet ökar förutsättningarna för erfarenhetsutbyte och aktiv samordning som i sin tur kan ge förutsättningar för ökad kvalitet i det specialpedagogiska stödet med dess tvärvetenskapliga kompetens.

Ekeskolan blir specialskola

Från den 1 juli 2008 är Ekeskolan återigen en specialskola. Uppdraget för den nya specialskolan är att den ska vara flexibel och ha nära kontakt med elevernas hemkommuner.

Vi uppfattar det som att visstidsutbildningen vid Ekeskolan stått som modell för

hur specialskolan ska utformas i framtiden och vi har en förhoppning om att den fortsatta utvecklingen ska vara lika positiv och framgångsrik för de elever som har behov av det speciella stöd som Ekeskolan kan ge.

Kompetensprojekt syn

Inom Resurscenter syn finns ett projekt med namnet ”Kompetensprojekt syn”. Projektet startade med en kartläggning och har sedan bedrivits i olika delprojekt. Projektet kopplas nu samman med och förstärker den Synplan som finns för inriktning och utveckling av det samlade specialpedagogiska stödet kring barn, ungdomar och vuxna med synskada. Vår förhoppning är att denna kompletterade synplan ska vara en viktig utgångspunkt för ett optimalt ”synstöd” inom SPSM. Resurscenter syn har även lämnat ett doku-

ment med rubriken ”Inriktning – utveckling av det samlade synstödet inom SPSM” till ledningen för vår nya myndighet. Det finns alltså tydliga dokument att utgå från när det gäller den fortsatta utvecklingen av ett samlat statligt ”synstöd”.

Jag tror att jag kan uttala mig för många som arbetar med synfrågor inom den nybildade myndigheten Specialpedagogiska skolmyndigheten, när jag säger att vi ser fram emot arbetet inom SPSM och att vi ser positivt på vårt fortsatta arbete för de barn och föräldrar som behöver vårt stöd.

Christina Nordqvist
chef Resurscenter syn/rector
Ekeskolan

Nordisk kongress i Sypedagogik 2009

Tid och plats: 13-15 Maj 2009, Hotel Scandic Star i Lund

Vad har hänt under åren som gått och vilka framtidsversioner har vi?

Temat för årets kongress är ”Synpedagogik i ett livslångt perspektiv” och programmet innehåller aktuella ämnen som rör synpedagogik för personer med synnedläggelse alla åldrar; barn/ungdomar/

vuxna/äldre

Kongressen genomförs under 3 dagar med intressanta ”up to date” föreläsningar och workshops i olika former, där inte minst din egen aktivitet och delaktighet formar kongressen.

Information, anmälan och program kommer att läggas ut på hemsidan www.syndanmark.dk/nordisk_kongres

Konferensavgift inklusive kost och logi:

5 500 skr/ enkelrum
4 500 skr/ delat dubbelrum
(2 500 skr endast konferens)

Lucentis och copingstrategier i Jönköping

Ett mättat arbetsår innan hägrande semestrar. Det var maj månad. En tid för reflektioner och möjligheter att summera.

En tid att dela med andra. Solen flödade frikostigt och utan diskriminering. Personalen inom syncentralernas östra region möttes i Jönköping. Det restes från Kalmar och Västervik, Visby, Linköping och Norrköping.

Varje vår sker detta möte i dagarna två. Mycket ska hinnas med. Och visst hann vi en hel del, men tiden när vi sitter ner i yrkesgrupper för att delge varandra kunskaper och inhämtade erfarenheter, ja den räcker sällan.

I år ville vi som arbetar i Jönköping dela med oss av vår vardag. Vi berättade om ett omfattande förändringsarbete som ska leda till ett bättre patientflöde och mer struktur vid besöken. Också om våra scheman som genomgått stora justeringar och där vi fortsätter slipa!

På programmet var sedan synpedagogerna Marita Knutsson och Aina Carlsson. Marita presenterade sin C-uppsats Copingstrategier vid grav synskada. Den handlar om hur äldre människor med macula degeneration klarar sin vardag och hur strategierna för det ser ut. Aina



I Jönköping är vi glada att Mildred Hansson har börjat arbeta som specialpedagog. Tillsammans med Astrid Arencrantz har de huvudansvaret för barnens synhabilitering

berättade om punktskriftsutbildningen som hon ansvarat för sedan 2002. Nybörjargrupper har varvats med mer avancerade. Utbildningen kallas för "PPP" – Prova På Punkt och det är möjligt att delta enbart för att man vill prova. Aina betonar vikten av att få känna att man kan lyckas.

Första dagen fortsatte med överläkare Pär Kanulf som delgav oss erfarenheter av behandlingar med Lucentis. Optiker Lars Karlssons ämne var Crosslink, behandling vid keratoconus. Ett mycket uppskattat inslag var brottstycken ur en film från sextioalet där Bengt Bedrup intervjuar dr Sjögren. I filmen visar dr Sjögren stolt upp en tång för att stansa ut hornhinnor från döda donatorer, som han konstruerat.

Dag två inleddes med rundvandring bland våra leverantörer. Denna gång hade vi bett dem förbereda sig på att vi skulle gå runt i små grupper indelade efter yrken. Det gav dem chansen att rikta informationen och vi som lyssnade fick mycket ut av det. Även här hade vi behövt mer tid!

Före lunchen var det sedan tid att sitta ner och diskutera i våra yrkesgrupper.

Finalen stod högskolestuderande Caroline Broholm för. Hon fångade sin lyssnarskara direkt när hon med mycket humor, stor värme och en del allvar, delade med sig av hur det är att växa upp med synskada. En bra avslutning på två bra dagar!

Mot Linköping och en ny väntande vår 2009!

Åsa Hammarsten

Effektivt men för jobbigt tömmer folkhögskolekurser

Det finns svårigheter att få deltagare till anpassningskurser för synskadade på flera av folkhögskolorna i landet, och vissa tecken tyder på att det blir allt svårare.

Landstingens syncentraler är den instans som främst rekryterar deltagare till kurserna. För att kunna motivera syncentralerna att jobba för att synskadade åker på folkhögskolekurs är det viktigt att kunna belägga att kurserna är värdefulla, och att de bidrar till att utveckla självständighet och ett aktivare liv för äldre med synskada.

SRF har därför genomfört en undersökning för att se om de går att beskriva vilka resultatet en anpassningskurs kan ha. Undersökningen är genomförd genom enkäter till synskadade i Västerbotten. Västerbotten ligger inom upptagningsområdet för Vindelns folkhögskola.

Undersökningen har genomförts genom enkäter till synskadade som varit respektive inte har varit på anpassningskurs. Frågorna består av en del a, som handlar om personen under senaste månaden gjort en bestämd sak, ofta, ibland sällan eller aldrig. Del b av frågan handlar om personen tycker det är lätt eller svårt att göra just den

saken. Enkäten avslutas med några bakgrundsfrågor.

För att kunna jämföra dem som varit på folkhögskolekurs med dem som inte varit på kurs är det viktigt att kontrollera för om grupperna är olika på några viktiga sätt.

De bakgrundsfaktorer vi har med i vår undersökning är kön, ålder grad av synskada, andra funktionsnedsättningar och familjeförhållanden.

Av våra 183 intervjupersoner har 61 procent varit på folkhögskolekurs. Över hälften, 57 procent, har varit på tre eller flera kurser.

Det är fler kvinnor än män som deltagit på kurs på folkhögskola, det är något fler gravt synskadade, det är något fler som inte har någon ytterligare funktionsnedsättning och det är fler ensamstående.

Skillnaderna på de variabler som borde ha mest effekt på utförandet av olika aktiviteter är dock inte så stora och bör inte påverka resultaten i någon större utsträckning.

Det är alltid mycket svårt att visa direkta effekter i en utvärdering av detta slag. Särskilt med tanke på att antalet personer är relativt litet och att de effektmått som används ganska grova. Huvuddelen av analysen är därför gjord enbart på de personer som är

gravt synskadade. De är de personer som är i störst behov av rehabilitering och där det är troligast att det kan gå att se skillnader mellan de som varit respektive inte varit på folkhögskolekurs.

Av denna lilla undersökning kan man försiktigtvis dra några slutsatser, nämligen:

– **Att folkhögskolekurserna har viss effekt på den känslomässiga aspekten av att vara gravt synskadad.**

Vi fann att betydligt fler av dem som varit på kurs än de som inte varit på kurs tycker att det är mycket lätt att berätta och förklara om sin synskada. Samt att fler av kursdeltagarna tycker att det är känslomässigt lätt att visa att de måste använda olika hjälpmedel.

– **Att kursdeltagarna verkar ha lättare för förflyttning, vilket är en av de mest centrala svårigheterna som gravt synskadad.**

Vi fann relativt stora skillnader avseende vanor att på egen hand förflytta sig utomhus. De som varit på kurs är ute mer och har det lättare än de som inte varit på kurs.

– **Att kursdeltagarna är aktiva och har det lättare att sköta frågor kring inhandling och tillagning av mat.**

– Att fler av dem som varit på kurs tycker att de har mycket god kontroll över sitt dagliga liv.

Det är faktiskt ingen av dem som inte varit på kurs som anser sig ha mycket god kontroll på sin vardag.

– Det är helt klart att syncentralen är den instans som är helt avgörande om en person kommer iväg på en folkhögskolekurs eller inte.

– Mest värdefullt med kurserna tycker man det är att det ger sociala kontakter med andra synskadade.

Det är hela 70 procent som anger detta som en av de tre viktigaste effekterna av en kurs. Därefter anger man att

man fått ökade kunskaper och som nummer tre kommer att man tycker att man fått ökade färdigheter.

– Det skäl som flest anger som orsak till att man inte varit på kurs är helt enkelt att man tycker att man inte behöver utan att man klarar sig bra som det är.

Inte oväntat är det flest av de synsvaga som anger detta som skäl.

– Det är motsatt förhållande när det gäller den näst vanligaste anledningen till att inte åka på kurs, att det är för jobbigt.

Här är det dubbelt så vanligt att gravt synskadade anger detta.

Den sammantagna slutsatsen är att kurserna har ett stort värde för möjligheten för äldre personer som drabbas av synskada att bli mer självständiga. Vi har inte gjort någon samhällsekonomisk analys av effekterna, men troligen innebär kurserna en samhällsekonomisk besparing.

Vi, samtliga, som kommer i kontakt med äldre synskadade bör därför informera om kurserna och motivera till deltagande i dem.

Hela rapporten finns på SRF:s hemsida.

Bertil Sköld
Utredare, SRF

Ny internationell tidskrift om O&M

Synvärlden har begåvats med en ny tidskrift – International Journal of Orientation & Mobility. Som titeln säger är målgruppen personer som arbetar med orientering och förflyttning (mobility). Man kommer att särskilt uppmärksamma forskning, utveckling och debatt inom området. Tidskriften är "peer-reviewed", vilket innebär att artiklarna innan publiceringen granskas av personer med djup kunskap om området.

Ytterligare information hittar du på www.ijorientationandmobility.com

Harry Svensson

Trädgårdsodling för rehabilitering

Syncentralerna i Falun och Lund har funderat på hur man kan bygga upp en trädgård som särskilt passar den som har en synnedsättning.

Funderandet är ett inslag i Syntes-projektet.

En inspiration har kommit från Perkins skola i Massachusetts och Bartiméus skola i Holland som använder trädgårdsskötsel i rehabsyfte.

Huvudsaken är att det är lätt att hitta bland växterna och dessutom är det en fördel med upphöjda trädgårdsbäddar menar man. Valet av växter kan med fördel utgå

från hur de luktar. Starka färgkontraster är också bra.

Den som håller på med kikärtning kan kanske glädjas åt fåglar som uppehåller sig i trädgården.

Det är konstaterat i levnadsnivåundersökningar att synskadade har dålig hälsa i gemen och rör sig föga utomhus. Syncentralerna i Falun och Lund menar att synskadeanpassade trädgårdar kan vara ett sätt att skapa inspiration.

Rapporten finns på www.hi.se under Projekt -> Syntes.

Äldre ungdomar hjälper yngre i Gävleborg

Sc Gävleborg har just avslutat sitt mentorsprojekt. Anna-Lena Thorell Meinhardt och Carina Björebo funderar nu på hur man ska bygga in det i den ordinarie verksamheten.

Det var efter många kuratorsamtal med synskadade ungdomar och föräldrar som idén kom upp att äldre ungdomar skulle kunna vara förebild för yngre, berättar Anna-Lena. Efter kontakter med ungdomar och föräldrar fick de ihop tre mentorer och fyra adepter som ville vara med, och matchade ihop efter vad de tänkte skulle fungera.

Skälet till att det inte blev fler var att det var många av de äldre som hade flyttat ifrån länet.

– Vi hade sett hur ungdomar gick igenom en kris i början av tonåren, berättar Carina. De äldre, mentorerna, hade tagit sig igenom den och tanken var att de skulle dela med sig. De hade också haft det jobbigt under sin tidiga tonårstid, alla tre hade gärna velat ha haft en mentor själv att prata med i den åldern.

– **Vi planerade väldigt** detaljerat i början, säger Anna-Lena. Och det är jag glad över. Vi forskade om litteratur som inte fanns, vi ringde runt och prata-

de med alla.

– Det var också mycket praktiska frågor runt resor och reseersättning och att få landstinget att betala, säger Carina.

Mentorerna fick en utbildning på två timmar. Sen träffade de adepterna.

Utbildningen handlade om aktivt lyssnande och att sätta adepten i fokus. Inte heller var det meningen att mentorerna skulle vara psykologer, utan bara vuxna kompisar.

– Vi började med att äta tillsammans, och sen gjorde vi gruppövningar, säger Anna-Lena.

Gruppövningarna var den vanliga typen av lära-känn-övningar som man använder i skolan och på arbetsplatser. – Tyvärr märkte vi att de var gjorda för seende människor, säger Anna-Lena; de bygger mycket på gester och att vara på olika ställen i rummet vilket var svårt i vårt fall. Så vi fick försöka anpassa dem.

Mentorer och adepter fick sen göra upp om hur de skulle träffa varandra, och skriva ett kontrakt. Den viktigaste kontakten var förstas på telefon, oundgängligt i ett stort län. Träffar rent fysiskt kom givetvis att hänga i stor utsträckning på hur mycket föräldrarna kunde ställa upp.

Fyra gånger träffades i alla fall alla mentorer, adepter och Carina och Anna-Lena i organiserad form. Det var vad det fanns pengar till.

– Sista gången hade vi självskattningsövning igen för att se om något hade förändrats, säger Carina. Det gick förstås inte att se så tydliga effekter av projektet på så kort tid, utom det att mentorerna hade stärkts av att vara förebild.

– Första gången vi åt tillsammans var det så tyst, säger Anna-Lena. Vi försökte få dem att prata men det var svårt. Sista träffen, däremot, var det omöjligt att få tyst på dem.

Mentorer och adepter genomförde sina egna övningar på temat ”berätta om en situation du löste bra”, ”hur ser jag på mig själv” och ”jag blir glad när...” Det gav upphov till många bra diskussioner i plenum; var och en blev bekräftad och alla kom till tals.

Någon gång till kan alla träffas, det finns det pengar till. Annars kommer säkert telefonkontaktarna att fortsätta i obestämd tid.

I efterhand tycker Carina och Anna-Lena att utbildningen av mentorerna nog kunde ha varit bättre. Och testtiden kunde ha varit längre, med fler träffar. Men det är en ekonomiskt fråga, och landstinget har ont om pengar.

Rc Syn funderar över hur kompetensen ska höjas

Chefen för Resurscenter syn, Christina Nordqvist fick i uppdrag av generaldirektören för det dåvarande Specialpedagogiska institutet att planera, utveckla och samordna det samlade specialpedagogiska stödet till skolhuvudmännen. För att säkerställa intern kompetens inom myndigheten har, som det heter, Christina Nordqvist i uppdrag att bland annat "Bevaka myndighetens kompetens och föreslå utvecklande åtgärder" Detta är ett utdrag från de inledande raderna i Specialpedagogiska skolmyndighetens Synplan som fastställdes av dåvarande institutets ledningsgrupp i oktober 2007. Som en följd av detta uppdrag påbörjades Kompetensprojekt syn hösten 2006 med en kartläggning.

För att få ett underlag för Kompetensprojekt syn genomfördes en intern och extern kartläggning från hösten 2006 till våren 2007. Underlaget utgick från målen för Kompetensprojekt syn:

1. Att definiera den kompetens som myndigheten som helhet behöver för att nå det övergrip-

ande målet i det nationella synuppdraget.

2. Att åstadkomma en intern och externt riktad plan för kompetensutveckling inom synområdet.

3. Att göra en kompetensförsörjningsplan för Resurscenter syn

Kartläggningens resultat gav fortsatt underlag till fyra delprojekt som skulle genomföras för att nå målen.

Fyra delprojekt

Kompetens med inriktning barn/ungdomar och vuxna med synskada

Två av delprojekten handlar om kompetens med inriktning barn/ungdomar och vuxna med synskada. Det ena av de två berör synkompetensen inom hela Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Delprojektet har inriktning universitetsutbildning inom synområdet och samverkan med Stockholms och Örebro universitet. Det andra berör myndighetens utåtriktade kompetensutveckling till personal i pedagogiska verksamheter och till föräldrar.

Utveckling av generell kompetens

Detta delprojekt är ett internt samarbetsprojekt mellan Mell-ersta regionen och resurscenter syn/Ekeskolan. Det handlar om att utveckla den kompetens som är nödvändig för att specialistkompetensen och stödet ska uppfattas som trovärdigt, byggt på bred kunskap, insikter och hålla en hög kvalitet.

Strategisk kompetensförsörjning vid Resurscenter syn

Hur man arbetar med strategisk rekrytering och kompetensfrågor inom en organisation är utmaningen för det fjärde delprojektet. Det berör endast Resurscenter syn.

När är resultatet klart?

Två av delprojekten är avslutade medan de andra två kommer att fortsätta under den första delen av 2009 då en fullständig rapport kommer att avsluta Kompetensprojekt syn.

Ulla Sturæus

Projektledare för Kompetensprojekt syn

I länet finns 22 personer inskrivna på syncentralen under 20 år. Det är en per år som behöver en mentor.

Och en och annan av dem som har haft en mentor själv kan nog tänka sig att själv

ställa upp när det är dags.

En annan utveckling som Carina och Anna-Lena har funderat på är att äldre synskadade blir mentorer för nysynskadade. Det är lite som det fungerar inom SRF:s lokal-

föreningar, men där finns det ju mest pensionärer som behöver tips om hur man klarar hushållet. Något motsvarande för folk i arbetsför ålder finns inte.

JW

Det låter som is

Det låter som is, säger Milla. Hon håller i ett instrument som är ett slags hybrid mellan gurka och regnrör. Inuti finns det något som rasslar.

– Hur då is, undrar jag.

– Ja, vatten med isbitar i, säger hon lite otåligt och vips... befinner jag mej i kanten på ett vattendrag, en vårvinterdag med sol och vass blåst. Vinden gör att isbitarna som ligger i vattnet klirrar och rasslar, ljudet från instrumentet har exakt samma ton på klirret.

Milla är gravt synskadad, precis som jag, fast enligt henne är hon ”blindast”. Vi träffas en gång i veckan hemma hos mej. Det har vi gjort i flera år, men nu ska musikstunderna hos mej ta slut och Milla ska börja i skolan, för nu är hon sex år.

På golvet sitter vi bland en massa instrument och dockor och nu byter berättelsen spår igen, det går med en rasande fart när man är sex år:

”Sofia, nu behöver vi räddljudet, var är det,”

Vi börjar leta. Nu är vi mitt inne i historien, jag vet ärligt talat inte vem av oss som är mest engagerad. Det är getklövarna som är räddljudet har Milla bestämt. Här är



dom.

Jag tar gitarren och hittar på en sång om att vara rädd för tigrar, Milla gör räddljud och tigerljud om vartannat. I rummet intill ligger min ledarhund och snarkar, det låter nästan också som en tiger...

Nu har jag arbetat i ca fyra år med synskadade barn och musik och jag hittar fortfarande nya möjligheter. Att

med hjälp av ljud arbeta med inre bilder och fantasi, att använda instrument som förstärkning och illustration, som färger nästan, är bara ett sätt.

Med andra barn har jag gjort sånger om hur man åker pendeltåg hem från musikstunden, sånger som handlar om i vilken ordning stationerna kommer, eller i vilken ordning saker händer på hemvägen:



Välkommen till srf.nu

Den 11 september invigdes Synskadades Riksförbunds nya webbplats som heter www.srf.nu.

Motivet för utbytet var att vad som från början var en liten anslagstavla under åren växte ut till en vildvuxen trädgård där ingen längre hittade. På srf.nu har vi ordning, plus en sökfunktion.

Men det verkligt nya är att vi nu, med hjälp av det allmänt brukade verktyget Episerver, har lagt till en del funktioner så att våra synskadade medarbetare kan lägga in egen information på samma villkor som seende.

I framtiden ska ingen behöva bli av med jobbet för att jobbet datoriseras.

Diverse interaktiva funktioner för medlemskontakt kommer efterhand, så fort vi hittar sådant som är lättanvända för den som läser datorn med skärmläsare.

JW

först tar vi hissen ner, sen kommer vi ut på gatan och hur låter det där, sen tar vi bussen och hur låter rösten som ropar ut stationerna?

Musiken skapar också lust till rörelse. Man kan hoppa rytmen av sitt namn, man kan snurra och ramla och resa sej igen och hela tiden följer musiken vad man gör.

Det blir nästan som att se sej i spegeln, fast med ljud.

I mitt 14-åriga yrkesliv som musikerterapeut, så är arbetet med synskadade barn i särskild klass det roligaste jag har gjort och jag lär mej hela tiden nya saker av barnen.

Sofia Thoresdotter
Musikerterapeut

Lettlands Tomteboda går käpplöst

Från ett studiebesök på Strazdumuiza Residential Secondary School – habiliteringscenter för synskadade barn i Riga, Lettland.

Den 19 augusti 2008 åkte vi, några av oss lärare från Preparandkursen på Ågesta Folkhögskola till Strazdumuiza Residential Secondary School i Riga.

Full av förväntningar tog vi rälsbussen till slutstationen för att göra ett studiebesök på skolan. Vi blev väl mottagna i entrén och därefter fick vi träffa läraren i konst, Baiba, i skolan ateljé. En härligt varm och glad kvinna som hade planerat att ha en workshop med oss under eftermiddagen. Men först skulle vi få lite information om skolans verksamhet av rektor Ligita Geida. Vi fick en liten broschyr som beskriver skolan och såhär står det på första sidan:

Visual impairment and blindness are not a disease. It is a different quality of life. Our mission is to allow each visually impaired and blind child to be aware of their abilities and chances, as well as to teach them approaches and ways for achieving the highest quality of their lives.



Skolan ligger i Riga och är den enda specialskolan för alla barn och ungdomar i Lettland med synskadade. Där går 112 barn och ungdomar i åldrarna 6-16 år. Av dem läser ungefär 50 barn och ungdomar punktskrift. De har även barn och ungdomar med multi-handikapp. På skolan arbetar ca 100 personer, 60 lärare och övrig pedagogisk personal samt ca 40 övrig personal som städare, kökspersonal, doktor, sjuksköterska och assistenter.

Skolan är en specialskola med internat och den följer

den ordinarie läroplanen för grundskolan i Lettland. Alla har möjlighet att gå vidare till högre utbildning efter examen från skolan. Enligt rektor Ligita Geida går ca 50 % av eleverna vidare till högre utbildning. Tidigare fanns det även yrkesutbildningar som var riktade till personer med synskadade men de finns inte längre kvar. I Lettland finns det också möjlighet att gå kvar i sin hemskola men rektorerna menar att det ofta blir problem för eleven, framför allt socialt för de något äldre eleverna.



En del elever åker hem varje dag och andra bor på internatet. Skolan tar också emot lärare och elever för kortare vistelse med möjligheter att träna sig i olika färdigheter.

”Vårt mål är att göra livet bättre för barnen. Om inte

föräldrarna kan så finns vi där för barnen” säger rektor Ligita Geida.

De har också försökt att organisera träffar för föräldrar till barn med synskada men intresset har varit lågt. De organiserar dock informationsdagar för lärare och föräldrar till barn med synskada.

Vi fick ställa en del frågor om hur de arbetade med datorer och enligt rektor så arbetar de en hel del med datorer. Vi hade tyvärr ingen möjlighet att få se på hur de gjorde eftersom eleverna var på sommarlov fortfarande.

Vi frågade om eleverna tränar orientering och förflyttning och de gjorde de, sa hon, men nästan ingen går med käpp eftersom det tidigare inte var så vanligt att man tränade små barn med käpp. Man skulle lära sig att förflyt-

ta sig ändå. Det är därför inte så vanligt att man ser personer med synskada som går med käpp.

Efter en hel del frågor kring ekonomi och teknik så fick vi starta vår workshop. Vi delade in oss i mindre grupper och sen var uppgiften att göra ett projekt. Något som synskadade barn och ungdomar kunde använda för nytta eller nöje. Alla grupperna arbetade flitigt och senare fick vi redovisa resultaten för varandra. Ett par av grupperna hade gjort modeller på olika slags äventyrs- och upplevelsebanor som vi skulle kunna fixa här ute på Ågesta. Alla sinnen skulle beaktas i upplevelsebanorna, för både fysiska och sinnerliga upplevelser. Mycket spännande!! En annan grupp hade gjort en skulptur som man kan interagera med på olika sätt. Man kunde om-

forma den genom att dra i de olika delarna. Den skulle också fungera som något att gå in och ut ur och leka i på olika sätt. Läraren Baiba har en ide om att hon ska samla idéerna från alla som kom till skolan, för ett slags större projekt. Vi får se hur de kommer att bli i framtiden.

Till sist fick vi en rundvandring i olika lokaler som idrottssalen, fritidsrum, kök och boendet. Det var ett mycket givande studiebesök och vi var glada för att fått möjligheten att komma på besök.

Catarina Hägg
Preparandkursen
Ågesta Folkhögskola

Priset till Märta och Nils Barthelssons minne

Stiftelsen skall enligt stadgar-
na utge två priser enligt följande:

1. Till förtjänt person/personer för upptäckt eller uppfinning av sådan medicinsk, fysiologisk eller fysikalisk-kemisk art etc. som påtagligt förbättrat blindas eller synskadades möjlighet att tillgodogöra sig de seendes situation.

Anm. Priset delas således inte ut till forskning i syfte att förbättra de drabbades situation utan skall det i huvudsak avse redan konstaterad forsk-

ning eller uppfinning.

Priset kommer inte att understiga 100 000:- SEK.

2. Till förtjänt person/personer som genom mångårig, oegennyttig verksamhet för hjälp åt blinda eller synskadade verksamt bidragit till dessas förbättrade livskvalitet. Anm. Priset kommer inte att understiga 100 000:- SEK.

Båda priserna kan fördelas på flera. Priserna kan sökas av enskilda personer ävensom av annan som rekommenderar

pristagare.

Ansökan om priset/priserna skall vara undertecknad tillhanda senast den 30 oktober.

Några speciella ansökningshandlingar föreligger inte. Ansökan ska inges i fem exemplar.

Styrelsen för Stiftelsen besitter såväl medicinsk som teknisk kompetens.

Advokat Carl Linde
Laxvägen 35
181 30 Lidingö

Se med elektronik på Vision 2008



Ovan Krister Inde intervjuas av Radio Insight, RNIB.

T.v: Inger Berndtsson och Ulla Kroksmark i samtal med artikelförfattarna.

VISION 2008 The 9th International Conference on Low Vision, Research and Partnership 7-11 Juli, Montreal Canada.

Tillsammans var vi 1400 deltagare från världens alla hörn som kom, såg och aktivt deltog i den omfattande och proffsigt arrangerade konferensen. Det var inspirerande att ta del av det digra programmet med stor spännvidd – över 800 föreläsningar genomfördes under 5 dagar. Förutom dessa fanns också paneldiskussioner, debatter, studiebesök, posters samt en stor utställning att ta del av. Innehållet i konferensen var varierande och täckte det mest som rör området synrehabilitering i form av olika block; orientering/förflyttning, arbetsmarknad, anpassning/teknik/hjälpmiddel, psyko-

sociala teman, optik, test- och undersökningsmetoder, barn, ögonmedicinsk forskning mm. Programmet fokuserade på forskning och rehabilitering – var befinner vi oss i nuläget och vad har hänt under den tid som ”The low vision field” har existerat? Och inte minst det arbete som ligger framför oss.

Kongressen öppnades av den fascinerande Mike May, själv synskadad och känd affärsman från USA. Han delade med sig av sina erfarenheter som synskadad och den viktiga roll hjälpmedel, teknik och sport spelat när det gäller hans framgångar i livet. Mike blev synskadad vid 3 års ålder och har levt sitt liv som en person med grav synnedättning. Han var under många år en aktiv idrottsman inom utförsäkring och har bland annat ett OS-

guld i störtlopp. Vid 46 års ålder genomgick han en stams cellstransplantation som gav honom viss syn tillbaka, men han fick lära sig tolka synintryck på nytt. – Jag såg men hjärnan ”förstod” inte vad den såg, som han själv uttryckte det. Håll utkik efter filmens om hans liv som snart kommer ut på biograferna ”Crashing Through”!

En intressant föreläsning

gavs av den kvinnlige astronauten Dr Roberta Bondar som har lång utbildning och erfarenhet inom den rymdmedicinska forskningen. Hon har bland annat studerat hur våra synintryck behandlas i hjärnan – hur vi uppfattar och tolkar omvärlden. Dr Roberta har vistats i rymden 9 dagar och gav en väldigt intressant beskrivning av hur man som människa fungerar i

ett viktlöst tillstånd utan fasta referenspunkter. I kapseln försvann behovet av glasögon och kontaktlinser – hennes närsynthet och astigmatism behövde inte korrigeras längre. Illamåendet var det värre med...

Det som kanske betytt mest för oss under konferensen och som gör att vi tror på fortsatt utveckling i framtiden, är de personliga kontakter vi fått genom möten med många kompetenta och engagerade "kollegor". Konferensen gav oss möjlighet till erfarenhetsutbyten som vi sätter stort värde på och som delvis också gett oss nya perspektiv. Vi kan lyfta blicken något och kanske till och med känna större entusiasm inför höstens arbete! Det finns saker att utveckla och förbättra inom vårt område samtidigt som det finns mycket som vi fortfarande kan vara stolta över när det gäller svensk synrehabilitering – som vi i större utsträckning också bör kunna dela med oss av till andra länder. Om 3 år hålls konferensen i Malaysia med särskilt fokus på utvecklingsländernas problematik.

Läs mer på <http://www.opto.umontreal.ca/vision2008/index.htm>

Tips: Är du intresserad av hur man kan använda dykning som metod inom synrehabilitering? Skicka ett mejl till: yumiko-yoshi@nyc.odn.ne.jp.

Lena Söderberg

lana.soderberg@arbetsformedlingen.se,



RFID-tekniken på frammarsch

En key note speaker och prisbelönt forskare från Wilmer Eye Institute Baltimore, Dagnelie Gislin berättade om hur man på Institutet lyckats återställa synförmåga hos personer med viss typ av synnedläggningar. Det gällde näthinnan, synnerven och/eller synbarken. Sjukdomar i de här delarna av ögat har länge ansetts vara mycket svåra att hitta något botemedel för p.g.a av synförmågans koppling till hjärnfunktionerna.

Man har alltså opererat in chip (artificial silicon retina) en slags proteser direkt på näthinnan i ögat och genom signaler utifrån stimulerat tapp- och stavfunktionen. Gislin återkom många gånger under sitt föredrag till CI (Cochlea Implantat) och gjorde jämförelser med det implantat som blivit en sådan succé och gett många personer med hörselskador hörsel

åter. När det gäller synen påpekar han att det handlar om små förbättringar och han visade en liten film för att vi skulle förstå och få måttliga förväntningar på möjligheterna till förbättring ännu så länge. Filmen visade hur en gravt synskada person återfått viss synförmåga och kunde uppfatta rörelser och viss skillnad på ljus och mörker alltså långt ifrån någon återställd läsförmåga.

En föreläsning som gavs stor utrymme under konferensen gällde RFID-tekniken. RFID är en vanlig term som används för att beskriva teknik som använder radiofrekvensvågor för att identifiera objekt och samla information. RFID etiketter kan laddas med information om en produkt eller en plats snabbt och enkelt utan inblandning av individer. RFID består av ett



Ovan t.v.: Jörgen Gustavsson som bland annat fungerade som moderator under flera sessioner. Här tillsammans med Björn Hellström, Multilens Mölnlycke.

Ovan: Portabel syntestutrustning från "Colenbrander" (Mixed contrast chart)

T.v: Det var 16 deltagare från Sverige med på konferensen. En kväll samlades vi alla för en trevlig middag, erfarenhetsutbyte och givande diskussioner.



mikrochip som kan identifieras av en läsare. Ett exempel på RFID är streckkoder som används i butiker idag. Den här tekniken är en revolution för märkning, identifiering och kontroll av produkter etc. I och med att man kan

ladda dessa chip med talande information kan tekniken komma synskadade till del. Talad information kan då lagras och finnas tillgänglig för den som inte ser att läsa. Skyltar blir läsbara på långt håll, man kan lokalisera olika

referenspunkter inomhus och utomhus med hjälp av tekniken. För orientering och mobility är möjligheterna oändliga, dessutom är tekniken billig.

Gunilla Thulin

gunilla.thulin@arbetsformedlingen.se

Orientering och Förflyttning samt Ledarhundar

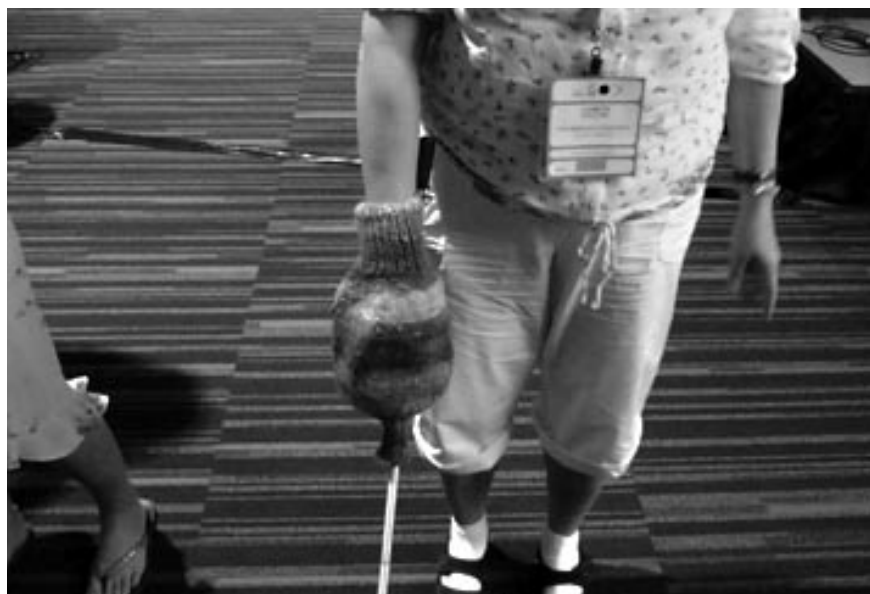
Det ämne som intresserade mig mest under denna konferens var så klart Orientering och Förflyttning samt Ledarhundar. Jag förstod också på den mer erfarna konferens deltagarna att i år var det mer av den varan än det har varit tidigare.

Nedan följer utdrag ur några valda föreläsningar.

Äldre personer och Orientering&Förflyttning

Den första presentationen var av Bláithín Gallager och hennes kollegor, detta var ett samarbetsprojekt mellan Queens Universitet och flera ögonsjukhus och klinker i Storbritannien. De presenterade en studie som visar att äldre personer med Macular Degeneration lider en större risk att falla än äldre personer med fullgjord syn, studien pekade på en hel del risker i miljön för just denna grupp. Studier påvisar också svårigheter med stabilitet och hållning vilket påverkar deras balans på ett negativt sätt. Äldre med MD rapporterade en ökad försiktighet pga. risken att falla, de rapporterade också minskat självförtroende och en ökad rädsla att gå ut på egen hand.

Flera faktorer till ökad fallrisk var dåliga eller otillräckliga miljöanpassningar och



*Ovan: Specialstickad vante för käppanvändare
T.b: Staty av Louis Braille i Montreal.*

svårigheter med tillgänglighet.

De vanligaste orsakerna till fallen var bristen på visuell information och svårigheter att upptäcka hinder.

Presentatörerna menar att ökad orienterings och förflyttningsträning för denna grupp skulle öka deras självkänsla och ge dem en större självsäkerhet att gå ut på egen hand.

Carol Zabihaylo och Helen Guérette arbetar som Orienterings och Förflyttningsspecialister vid Institute Nazareth et Louis Braille i Mont-



real, de arbetar i nära samarbete med MIRA Foundation den enda fransktalande ledarhundskolan i Kanada.

Carol och Helene presenterade ett förberedande program för äldre personer som vill ha en ledarhund. De svårigheter som är mest utpräglade för denna grupp är svårigheter med 'multitasking', gång, balans och hållning och de är oftast mera ängsliga över att förflytta sig själva utomhus.

Denna grupp har oftast ett behov av mera förberedande träning i form av följsamhets-träning, mera orienterings-träning och mera sinnesträning. Dessa personer behöver mera träningstillfällen och flera upprepande träningstillfällen.

Under måndagen deltog jag på flera föreläsningar om äldre personer och deras behov av orientering och förflyttning, den gemensamma nämnaren när det gäller specifika träningsprogram var vikten av flera träningstillfällen, mera upprepningar och ett lugnt tempo.

Orientering&Förflyttning med extra utmaning

Yana Dugan presenterade sina erfarenheter av att arbeta som O&F specialist i Sibirien, svårigheterna verkar väldigt lika de som vi har erfarenhet av här under vinterhalvåret. Men i Sibirien är det garanterat mycket snö på vintern vilket kan göra det väldigt svårt att höra trafik och andra faror. Yana berättade också att många trottoarer försvinner under denna tid vilket gör det extra svårt och riskfyllt att ta sig fram med nedsatt eller ingen syn. Dessutom finns det i Sibirien ingen färdtjänst så även under de mest köldslagna tiderna på året är det bussar och promenader som är det bästa sättet att ta sig fram. Yana visade också en speciell värmande kappvante som hon tagit med sig ifrån USA.

Flera presentationer handlade om svårigheter med

O&F när man har en hjärnsynskada. En av dessa presentationer hölls av Margaret Brown vid Royal Society for the Blind i South Australia, hon presenterade det träningsprogram som de har tagit fram i samarbete med Neurovision Technologies (ett företag som har specialiserat sig på hjärnsynskador). Detta träningsprogram riktar sig emot brukare med hemionopsier dvs. stora synfältsförluster. Det var ett mycket genomtänkt och väl utfört program som hon presenterade. Flera presentationer handlade också om människor med så kallade CVI-skador (cerebral visual impairment) men ingen verkar ha kommit på en universal lösning för dessa personers spatiala problem utan det var mest de svårigheter som man har upptäckt som presenterades. Detta är ett område som det definitivt behövs mera arbeta inom.

Ledarhund och navigation.

Under veckan fanns det möjlighet till olika studiebesök. Jag valde att åka till MIRA Foundation som är den enda fransktalande Ledarhundskolan i Kanada. Vi var en stor grupp med entusiaster som besökte skolan under ordnade former. På denna skola har man gjort sig kända inom ledarhundsvärlden genom att erbjuda ledarhundar till barn och ungdomar så unga som från 11 år. Till sammans med Inger Berndtson hade jag senare under vår vistelse möjlighet att ob-

servera detta lite närmare då vi deltog under en halv dag under ett träningsprogram för barn. Det var mycket intressant att ta del av deras erfarenheter och de filosofier som de har inom just detta ämne. En del av barnen hade rest ändå från Frankrike för att få denna möjlighet och man ger hundar till barn ifrån många länder inte bara Kanada.

Vid denna skola har man också tagit fram en egen ras som är en blandning av Berner Sennen och Labrador, den fanns i två varianter en långhårig och en korthårig. Anledningen till detta var ett långt samarbete med en lokal Berner Sennen uppfödare och tidigare framgångsrika resultat med just dessa blandraser.

De presentationer som hölls inom ämnet ledarhund fokuserade mestadels på olika användningsförfarande av ledarhund i olika länder.

Den presentation som väckte mest intresse för mig och mina ledarhundskollegor var den om navigations hunden. I Belgien har det genomförts ett pilot projekt där man har tagit fram en hund specifikt för en dam med hjärnsynskada. Hon har ingen orienteringsförmåga och mycket nedsatt spatial förmåga. Hunden har dresserats att följa en specifik rutt mellan kvinnans arbetsplats och hem. Detta var en mycket intressant presentation men många frågetecken finns fortfarande att utröna. Hunden är inte klassad som en ledarhund utan som en ser-

vicehund och projektet genomfördes av Ann Buyck från ZNA Middelheim – De Markgrave i Belgien. Det var tyvärr inte dressören själv som presenterade utan den arbetsterapeut som hade varit involverad i projektet så de dressyrtekniska frågorna förblev obesvarade.

Orientering och Förflyttning för professionella

I många delar av världen är behovet att O&F Specialister stort men tillgången på dem liten. Nurit Neustadt-Noy från USA presenterade sina grupp program där hon ibland hade upp till 20 studenter som skulle lära sig O&F, Nurit hade en del intressanta lösningar att presentera och hennes utbildningar fokuserade mycket på lärande i grupp och att studenterna fick träna mycket i par och lära varandra.

Inger Berndtsson, Örjan Bäckman och undertecknad presenterade en poster om den O&F kurs som hölls på Lärarhögskolan under 2007. Vi fick mycket positiv feedback för denna distansutbildning och vi hoppas på ett utökat framtida samarbete med andra länder.

Det var en intensiv men mycket spännande och lärorik vecka.

Emmelie Reinson
**O&F Specialist/
Ledarhundsinstruktör**
ledarhundar@telia.com

Synskadeforum i Linköping

Fredagen 24 oktober kommer Synskadades Riksförbund SRF Östergötland att anordna SynskadeForum 2008. Vårt Forum kommer att handla om synskador samt synskadade och belysa detta ämne på många olika sätt.

Alla är hjärtligt välkomna att besöka vårt Forum som har program från 09.45 – 18.00.

Seminarier och besök i utställningen samt syntolkad film är kostnadsfritt, fika med underhållning i Svartkrogen kostar 50 kr.

Preliminärt program

- 09.45 **Invgning.** SRF:s förbundsordförande Tiina Nummi-Södergren hälsar alla välkomna.
- 10.00 Utställningarna öppnar
Syntolkad film startar.
- 10.30 Professor Sven-Erik Nilsson föreläser om
åldersförändringar i gula fläcken samt om genterapi.
- 13.00 Ilias Bennani föreläser om anpassade hemsidor.
Barbro Carlberg föreläser om och visar ledarhundar.
- 14.30 Bildtolkning via mobiltelefonen. Polar Print föreläser
om projektet Bildtolken.
Synskadade från SRF Östergötland talar om hur det är
att leva med en synskada.
- 16.00 Johan Birath, författare och samhällsdebattör reflekterar
över hur tillgängligt vårt samhälle är.
Zimon Blomkvist, hur är det att växa upp som
synskadad? Skolan, kompisarna och fritiden.
- 17.00 Festlokalen öppnas
- 18.00 Utställningarna avslutas
Filmsalen stänger.
- 19.00 Forummiddag med underhållning
Diskotek för de yngre.
- 22.30 Beräknad avslutningstid

Resurscenter syn påminner om höstens föräldrakurser

Resurscenter syn i Stockholm och Örebro erbjuder utbildning för föräldrar som har ett barn med synskada. Utbildningen sker i kursform på resurscentren. Specialutformade utbildningar på hemorten kan också arrangeras.

Se vidare på vår hemsida www.spsm.se (Råd och stöd > Kurser och konferenser > För föräldrar).

Aktuellt under hösten 2008

Barn med grav synskada, ålder 5-6 år

4-7 november 2008 i Stockholm

Anmälan: senast 23 september 2008.

Ur innehållet: ADL. Att läsa, skriva och räkna. Bild. Lek och samspel. Läromedel. Orientering och förflyttning.

Barn och ungdomar med CVI/syntolkningssvårigheter

9-10 december 2008 i Stockholm

Anmälan: senast 29 oktober 2007.

Ur innehållet: Att leva med syntolkningssvårigheter /CVI. Bakre synbaneskador, orsaker och konsekvenser. Strategier och pedagogiska möjligheter..

Barn med synsvaghet, ålder 6-12 år

16-17 december 2008 i Stockholm

Anmälan: senast 4 november 2008

Ur innehållet: Att gå i förskoleklass/skola. Pedagogiska och psykosociala konsekvenser av synsvaghet. Studieteknik och synhjälpmedel. Samhällets stödinsatser.

Alla kurser är kostnadsfria och ersättning utgår för resekostnader. Föräldrarna betalar en mindre avgift för mat och logi.

Ytterligare information

Annica Winberg, Inga-Stina Fellers & Ingrid Nordberg

Resurscenter syn Stockholm, 010-473 50 00

Varför denna skillnad mellan elever och studenter?

Det råder stor skillnad mellan tillgången av anpassade läromedel för grundskola/gymnasium och anpassad kurslitteratur för studenter

Vad är orsaken till att studenter vid högskolan och elever vid grundskola och gymnasium behandlas så olika när det gäller att få tillgång till anpassade läromedel och anpassad kurslitteratur?

Under 10 år arbetade jag med högskoleförberedande kurser för personer med synskada. Vid kurserna bjöd vi alltid in studenter som berättade hur det var att studera som synskadad. Jag hörde aldrig någon säga att de nekats obligatorisk kurslitteratur de beställt. Det kunde däremot hända att det tog tid att producera den.

För elever vid grundskola och gymnasium är situationen en helt annan. En beställning av läromedel till Specialpedagogiska skolmyndigheten innebär att skolan ger förslag till anpassning av läromedel. Specialpedagogiska skolmyndigheten anpassar läromedlet om behoven inte är tillgodosedda genom förlag, annan producent eller om det finns annat anpassat likvärdigt läromedel. Specialpedagogiska skolmyndigheten avgör vad som är ett likvärdigt läromedel. Detta innebär att eleven

kan få ett läromedel från ett förlag med låg kvalitet när det gäller anpassning.

Eleven och skolan kan också erbjudas ett helt annat läromedel än de beställt. Specialpedagogiska skolmyndigheten erbjuder då en hel klassuppsättning nya läroböcker för klasskamrater av det föreslagna läromedlet. Skolans val av metodik och pedagogik tas inte någon hänsyn till. Inte heller till de individuella behoven som eleven har.

Vad är orsaken till att elever vid grundskola och gymnasium och studenter behandlas olika? Är detta förenligt med FN-standardregler, Salamanca-deklaration och skollagen?

Kristina Bilius

specialpedagog för elever med synskada

Mina två liv

”Mina två liv” är en självbiografi som beskriver mina tankar, värderingar och attityder i samhället. Den visar och omfattar hur människors bemötande är mot de som faller utanför marginalen och hur samhällets attityder värderar personer med funktionshinder.

Mina tankar om att belysa mitt eget liv med flera funktionshinder har blivit denna självbiografi.

Jag har blivit förvånad över allt som jag gjort. Att göra en tillbakablick visar att jag trots allt haft som målsättning att få leva som alla andra.

Boken kan ge läsare som i sin yrkesutövning eller de som har en funktionsnedsättning eller är anhörig till någon med funktionshinder en inblick i det jag gjort och varit med om.

Finns som pappersbok och daisy på Bokus.se, Adlibris.se, Akademibokhandeln och kan beställas på andra bokhandlar.

Ulf Bergström

Lycka till Nya Specialpedagogiska Skolmyndigheten SPSM!

Nu har Specialpedagogiska Institutet, SIT, gjort sitt. Inget att direkt sörja över, eftersom SIT under sin korta levnad på ett flagrant sätt aktivt försökte marknadsföra sig ur marknaden. Man lyckades, eftersom man fick för många emot sig, och därför inte hade ett varumärke att bevara. Specialpedagogiska Institutet blev en parentes som lyckades förstöra legendariska institutioner som Tomtebodan och Ekeskolan men jag tror allt beror på missbedömningar och missförstånd, dålig kommunikativ förmåga och underskattning av den stolta specialpedagogiska yrkeskåren.

Den statliga konsultverksamheten satt med alla sina resurser och kompetenta människor och väntade på kommunernas uppdragsblanketter för att kunna gå in och hjälpa barnen, lärarna och föräldrarna. Man satte tredje man, barnen och föräldrarna, i andra hand trots att man väl kände deras behov och speciella pedagogiska möjligheter. Man gav inte eleverna direkt, utan lärare och annan personal kunskaper, vilket inte i sig är felaktigt, men barnens roll och behov överlämnades till andra som inte fanns tillgängliga till en början. Innan landstingen och kommunerna själva skaffat sig stödresurser blev det kaos och

grymt och gnäll bland dem som tidigare varit vana att kunna gå in och göra jobbet från sina länskontor.

De år som varit med SIT har varit som en dum och konstig tid. När skoldirektörer kommer in i en värld av specialister blir de villrådiga. De går in och försöker förändra utan att kunna och vilja lyssna, då blir det som att börja från noll eller ruta ett. De som kunde hade inga möjligheter och de som hade makten hade inga kunskaper.

Många syncentraler och större kommuner har nu av ren självbevaringsdrift under de 6-7 åren som SIT försökt jobba efter sin fjärrstyrda verksamhetsidé, skaffat sig egen kompetens. Å andra sidan har SIT breddat sin verksamhet och jobbar nu med nästan alla som behöver det som kallas specialpedagogik. Specialpedagogik är kanske en paraplyterm, en beskrivning av många olika specialistområden, men i praktiken är specialpedagogik ingenting. Därför blir det svårt att förstå.

Specialpedagogik är i vilket fall som helst något helt annat än det SIT har jobbat med och för.

Åtminstone när det gällde de 150 - 200 blinda barn som finns i den svenska grundskolan. Plus de 2 500 till 3000

andra barnen som har synrester och alla andra med fler funktionshinder. De måste få direkta insatser av specialister i sin integrerade tillvaro för att klara det hårda livet i skolan. Större är inte vårt land. Men icke – om föräldrarna begärde hjälp, då var det ofta nobben. Men om rektor insände en uppdragsblankett till statliga SIT kunde staten rycka ut, eller bjuda in barnen till intensivkurser.

Tidigare var det självklart att lokalt och länsvis ge specialpedagoger inom synområdet full frihet att arbeta med de barn som har störst behov. Men nu, när rektorn ska bestämma vilka skolan skulle vilja ha hjälp med, då blev det inte alltid så. Hur skulle denna kunna veta vilka insatser man skulle få del av?

Landstingets syncentraler fick heller ingen hjälp som var självklar tidigare. Därför fick man själva anställa personal som kunde och kände barnens behov och som fick assistera föräldrar och andra i barnens närhet. På det sättet blev till synes SITs insatser onödiga på flera håll i landet. Märkligt nog blir det på det sättet mindre resurser till dem som verkligen behöver ett konkret stöd i matematik, kemi, gymnastik, slöjd och alla andra av skolans mysterier.

Nu måste Greger Bååt, den nya generaldirektören, snabbt ge sina medarbetare tillbaka friheten och expertkompetensen inom sina specialområden istället för att alla ska kunna allt. Man måste respektera de särskilda behoven och i sin tidning LIKA VÄRDE (som

kunde heta något annat) skriva om de reella problem som blinda, döva, rörelsehindrade, utvecklingsstörda och andra grava handikapp innebär. Istället för att marginalisera in på områden som kommuner och skolor alltid jobbat med, dyslexi och överaktiva barn. Back to basics och gör en

tydlig omstart när ni nu har möjlighet att ro båten i land, innan det är för sent.

LEVE SPSM, sådan pedagogik som man behöver.

Krister Inde
Specialpedagog och erkänd skeptiker till SITs verksamhet

Kommentar till Krister Indes inlägg med rubriken "Lycka till Nya Specialpedagogiska Skolmyndigheten SPSM!"

Vi som har arbetat med synfrågor inom Specialpedagogiska institutet under institutets sju år kan nog till viss del hålla med Krister Inde i hans kritik, men bara till viss del.

Legendariska institutioner som Tomtebodan och Ekeskolan har inte förstörts. De har i stället utvecklats från att vara självständiga institutioner till att bli viktiga delar i ett samlat statligt stöd för barn, ungdomar och vuxna med synskada med eller utan ytterligare funktionsnedsättningar. Det är riktigt att starka varumärken har försvagats men en förhoppning är att ett starkt och behovsriktat innehåll ska bli tydligt inom ett nytt starkt varumärke, nämligen Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM.

Inom Resurscenter syn har vi alltid haft ett barn- och föräldraperspektiv på våra insatser även när regionala rådgivare och kommunal person-

al haft en viktig medverkan i våra olika former av stöd. Vi hoppas och tror att detta perspektiv kommer att vara tydligt i vår nya myndighet.

För resurscentren inom SPSM innebär specialpedagogik att vi i våra insatser förutom den pedagogiska kompetensen även måste ha psykologisk, social och medicinsk kompetens. Även om kommunerna bygger upp en god egen kompetens inom t.ex. synområdet kommer det alltid att finnas behov av ett statligt tvärvetenskapligt stöd i samband med komplexa dilemmasituationer, t.ex. i form av specialpedagogiska utredningar.

Det är riktigt att informationen om det statliga stödet inte alltid varit det bästa under senare år men det finns även goda exempel på bra information. Det finns ett "stödpaket" för information och dokumentation kring barn och elever med grav synskada som ger information om det samlade statliga stödet i form av föräldra- och personalutbildningar och direkt stöd till

elever. Materialet ger också förutsättningar för kontinuerlig dokumentation kring den enskilde eleven. Jag tror att övergången i ny myndighet ger ökade möjligheter att arbeta med informationsfrågor runt stödet till barn och ungdom med synskada.

Statens insatser har alltså inte blivit onödiga! Det statliga stödet behövs i samverkan med landsting och kommun för en bra verksamhet för det enskilda barnet i förskola/skola. För att en elev med synskada ska ha förutsättningar att nå målen är det viktigt att det även finns konkret pedagogiskt stöd i ämnen som matematik, naturvetenskapliga ämnen, idrott, bild och slöjd. Detta stöd finns och kommer att finnas även i fortsättningen.

Min ambition och vilja är att Specialpedagogiska skolmyndigheten ska leva upp till att SPSM även står för "sådan pedagogik som man behöver".

Christina Nordqvist
Chef för Resurscenter syn

Kalendern



16 - 18 oktober

Closing the Gap. Minneapolis (USA)
www.closingthegap.com/

27 - 29 oktober

Skolforum, Stockholm
www.skolforum.com/

6 - 7 november

Nordlys, Nordisk konference om belysning og svagsynede, Hvidovre/Köpenhamn
www.nordlyskonf.dk/

11 november

Presstopp Nya Synvärlden

3 - 5 december

Tactile Graphics 2008, Birmingham (UK)
www.nctd.org.uk/conference/

2009

4 - 8 januari

Braille 1809-2009. The Writing with 6 Dots. Paris.
www.inja.fr/

4 - 9 januari

South Pacific Educators in Vision Impairment (SPEV) 2009 Biennial Conference, Adelaide (Australia)
www.e-bility.com/spevi/conf09.php

14 - 17 januari

BETT 2009 Educational Technology, London
www.bettshow.com/

16-21 mars

CSUN, Los Angeles (USA)
www.csun.edu/cod

13 - 21 mars

2009 IFDS World Blind Sailing Championship, New Zealand
www.2009worldblindsailing.nz.com/

13 - 15 maj

Nordisk Kongress i Synspedagogikk, Lund

5 - 9 juli

ICEVI European Conference, Dublin (Ireland)
www.icevidublin2009.org/

14 - 17 juli

IMC 13 - International Mobility Conference, Marburg/Lahn (Germany)
www.imc.blista.de/

Augusti

75th IFLA General Conference and Council, Milan (Italy)
www.ifla.org/IV/ifla75/index.htm

Oktober

Closing the Gap, Minneapolis (USA)

2010

ICEVI 13th World Conference

19 -25 juli

AER - Association for Education and Rehabilitation of the Blind and Visually Impaired, USA

Augusti

76th IFLA General Conference and Council, Brisbane (Australia)
www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm